

ვიქტორ ლეტელიე, „მოგზაურობა და გზა კონსტანტინოპოლისკენ, ლაზებთან საქართველოში, სპარსეთისა და რუსეთის ერთ ნაწილში, 12826-დან 1833 წლამდე“

Letellier P. Victor. Voyage et itinéraire à Constantinople, chez les Lazzes en Géorgie, dans une partie de la Perse et de la Russie. De 1826-a 1833, par P. Victor Letellier, Membre de la Société asiatique de Paris, ex-chancelier et gérant du Consulat de France à Tiflis. Paris, Chez Arthus Bertrand, Editeur, 1840, I.

Pour ces hommes, un consul, s'il veut leur donner des conseils ou les réprimander, est un homme sans plus d'importance ou de droits qu'eux-mêmes; cependant s'il leur arrive avec les autorités du pays quelque désagrément, ce même consul devient à leurs yeux un officier puissant, qu'ils somment en quelque sorte de les sortir du mauvais pas où ils sont, et qu'ils ne craignent pas d'insulter, de menacer même, dans le cas où justice ne leur serait pas rendue.

როდესაც კონსულს ამ ადამიანებისთვის რჩევის ან შენიშვნის მიცემა სურს, ის მათთვის მათზე უფრო მნიშვნელოვანი და მართალი ადამიანი არ არის; მაგრამ თუ მათ რაიმე უთანხმოება აქვთ ქვეყნის ხელისუფლებასთან, იგივე კონსული მათ თვალში ძლევამოსილი მოხელეა, რომელსაც უხმობენ მათი რთული ვითარებიდან გამოსაყვანად, რომელშიც მოხვდნენ, იმ შემთხვევაში კი, თუ მათ მიმართ სამართლიანობა არ აღდგება, ისინი არ არც შეურაცხყოფას ერიდებიან და არც მუქარას.

Rien d'absolu, d'exigeant comme ces hommes; il semble que l'autorité française doive les retirer de toutes les ornières où ils se sont jetés; les lois et la police du lieu ne sont pas pour eux; leurs désordres ne regardent personne; ils peuvent impunément afficher leurs idées, leurs opinions sans contrôle, et les consuls doivent arrêter les débordements des femmes, les ivrogneries des maris. On m'a volé mon chien, écrivait au (327) consul de Tiflis un Français établi dans cette ville, et c'est M^{***}, mon compatriote, aubergé et nourri par ma générosité, qui en partant me l'a volé; faites en sorte qu'il me soit rendu. Et répondant aux reproches du consul pour cette impertinente attaque, le même homme ajoutait: Êtes-vous consul ou ne l'êtes - vous pas? Je me plaindrai en France; j'adresserai une pétition à la Chambre des députés, etc. Cet homme n'était pourtant pas un de ces aventuriers, un de ces hommes tarés auxquels j'ai fait allusion ; c'était un bon boulanger dont l'unique défaut était d'aimer un peu trop le jus de la vigne, si commun et si bon en Géorgie. (328)

ეს ადამიანები მეტად კატეგორიული და მომთხოვნები არიან; ისე ჩანს, რომ საფრანგეთის ხელისუფლებამ ისინი ყველა იმ ნანგრევებიდან უნდა გამოიყვანოს, რომელშიც თვითონ მოიქცეის თავი; ადგილობრივი კანონები და პოლიცია მათთვის არ არის; მათი დარღვევები არავის ეხება; მათ კონტროლის გარეშე, დაუსჯელად შეუძლიათ თავიანთი იდეებისა და მოსაზრებების გამოხატვა, კონსულებმა კი ქალების თავაშვებულობა და ქმრების სიმთვრალე უნდა აღკვეთონ. ძალდი მომპარეს, მისწერა თბილისის კონსულს ამ ქალაქში დასახლებულმა ერთმა ფრანგმა და ეს ბატონი ჩემი თანამემამულე იყო, რომელიც ჩემი კეთილშობილებით შევიფარე და გამოვკვებე, მან კი ძალდი წასვლისას მომპარა; უზრუნველყავით მისი დაბრუნება. და კონსულის საყვედურებზე ამ თავხედური თავდასხმით, იმავე კაცმა დაამატა:

კონსული ხარ თუ არა? მე საფრანგეთში ვიჩივლებ, მივმართავ დეპუტატთა პალატას და ა.შ. მაგრამ, ეს კაცი არ იყო ის ავანტიურისტი, ერთ-ერთი ის გიჟი, რომლებიც ადრე ვახსენე; ის იყო კარგი მცხობელი, რომლის ერთადერთი ბრალიც ის იყო, რომ ძალიან უყვარდა საქართველოში ასეთი გავრცელებული და გემრიელი ყურძნის წვენი.

(ფრანგულიდან თარგმნა ი. ნაჭყებიამ)